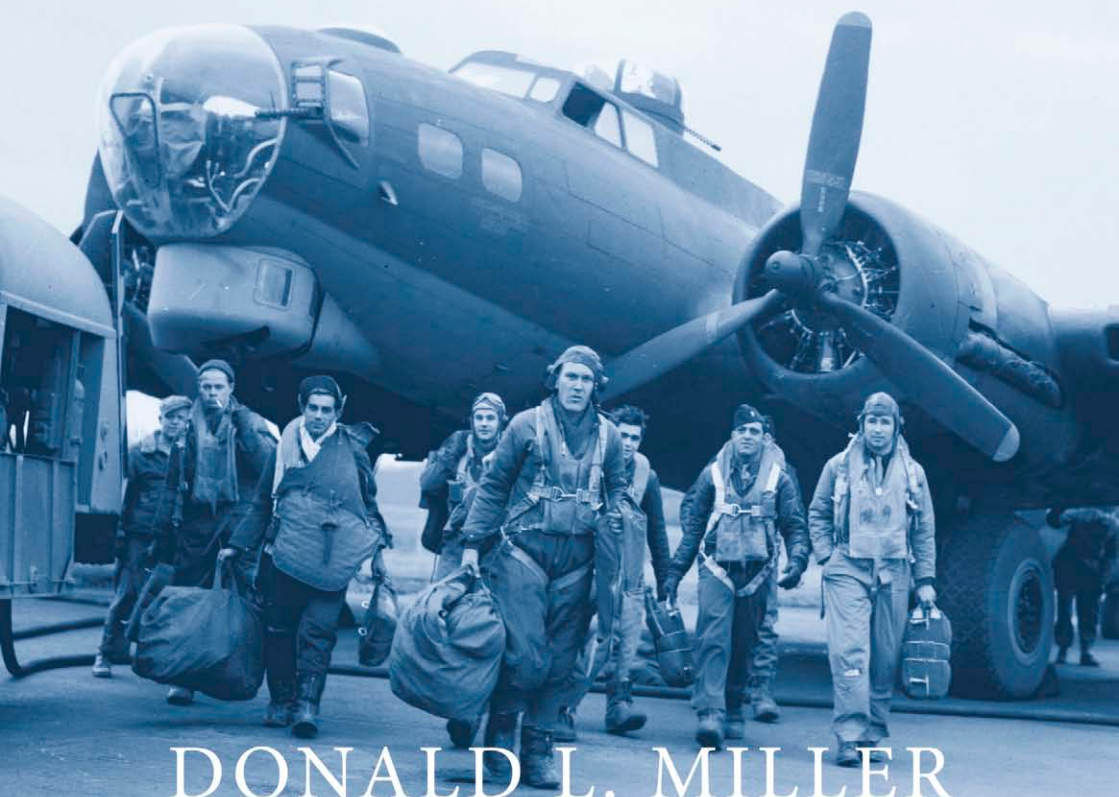

VLÁDCOVÉ NEBES

PŘÍBĚH AMERICKÝCH „HOCHŮ OD BOMBARDÉRŮ“,
KTERÍ BOJOVALI V LETECKÉ VÁLCE
PROTI NACISTICKÉMU NĚMECKU

DONALD L. MILLER

Vládcové nebes

Vládcové nebes

Donald L. Miller

Překlad: Marek Pavka (prolog, kapitola 1–9),

Petr Šťastný (kapitola 10–17, epilog, poděkování, obrazová příloha)

Jazyková korektura: Michal Bečvář

Sazba: Dagmar Hajdajová

Obálka: Jason Heuer

Technický redaktor: Jiří Matoušek

Autorizovaný překlad z anglického originálu Masters of the Air vydaného
Simon & Schuster Inc.

Copyright © 2006 by Donald L. Miller

Translation © Petr Šťastný, 2013

Translation © Marek Pavka, 2013

Objednávky knih:

www.albatrosmedia.cz

eshop@albatrosmedia.cz

bezplatná linka 800 555 513

ISBN 978-80-264-0280-0

Vydalo nakladatelství CPress v Brně roku 2013 ve společnosti Albatros Media a. s.
se sídlem Na Pankráci 30, Praha 4. Číslo publikace 18 252.

© Albatros Media a. s., 2013. Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace
nesmí být kopírována a rozmnožována za účelem rozšiřování v jakékoli formě či
jakýmkoli způsobem bez písemného souhlasu vydavatele.

1. vydání

ALBATROS MEDIA a.s.

Vládcové nebes

Donald L. Miller

 P R E S S

Brno
2013

Obsah

Obsah 5

PROLOG

Krvavá stovka 12

KAPITOLA 1

Bombardovací mafie 40

KAPITOLA 2

Eakerovi amatéri 66

KAPITOLA 3

Nebezpečné nebe 85

KAPITOLA 4

SOS 122

KAPITOLA 5

Anatomie odvahy 138

KAPITOLA 6

Naučte je zabíjet 186

KAPITOLA 7

Pekelné zvony 213

KAPITOLA 8

Muži ve válce 250

KAPITOLA 9

Obrat 281

KAPITOLA 10

Osvobozené nebe 310

KAPITOLA 11

Osudová past 361

KAPITOLA 12

Švýcarské zajetí 413

KAPITOLA 13

Války plné zuby 436

KAPITOLA 14

Ostnatý drát 481

KAPITOLA 15

Hrůza bez konce 524

KAPITOLA 16

Komíny takřka nikdy nespadnou 576

KAPITOLA 17

Živoucí obraz utrpení 633

EPILOG

PODĚKOVÁNÍ

Rejstřík 710

Na jaře roku 1944 (...) jsme byli vládci vzduchu. Urputnost tohoto boje vysílila Luftwaffe více, než mohla snést. (...) Za naši vzdušnou převahu, která se na konci roku 1944 změnila v nadvládu, vděčíme americké 8. letecké armádě.*

Winston Churchill, *Closing the Ring*

Vždycky si uvědomoval, že má kolem sebe kamarády. Cítil, že to bitevní pouto je silnější než věc, za kterou bojovali. Bylo to tajuplné bratrstvo, které se zrodilo z kouře a z nebezpečí.

Stephen Crane, *The Red Badge of Courage*

* 8. letecká armáda formálně vznikla až v roce 1944, do té doby se tato složka ozbrojených oficiálně jmenovala 8. velitelství bombardovací letectva (VIII. Bomber Command). V textu budou v závislosti na době, ve které události probíhají, použity oba pojmy, pozn. překl.

Základny americké 8. letecké armády

Základny první divize.

Základny druhé divize.

Základny třetí divize

speciální operace (Carpetbaggers)

Bombardovací skupiny 8. letecké armády k 6. červnu 1944

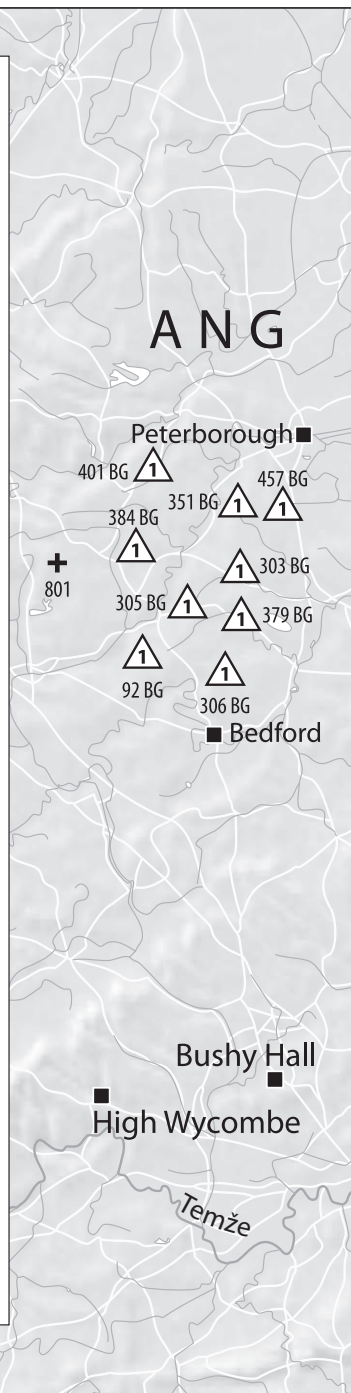
34: Mendlesham, B-24	392: Wendling, B-24
44: Shipdham, B-24	398: Nuthampstead, B-17
91: Bassingbourn, B-17	401: Deenethorpe, B-17
92: Padington, B-17	445: Tibenham, B-24
93: Hardwick, B-24	446: Bungay, B-24
94: Bury St. Edmunds, B-17	447: Rattlesden, B-17
95: Horham, B-17	448: Seething, B-24
96: Snetterton Heath, B-17	452: Deopham Green, B-17
100: Thorpe Abbots, B-17	453: Old Buckenham, B-24
303: Molesworth, B-17	457: Glatton, B-17
305: Chelveston, B-17	458: Horsham St. Faith, B-24
306: Thurleigh, B-17	466: Attlebruge, B-24
351: Polebrook, B-17	467: Rackheath, B-24
379: Kimbolton, B-17	486: Sudbury, B-24
381: Ridgewell, B-17	487: Lavenham, B-24
384: Grafton Underwood, B-17	489: Halesworth, B-24
385: Great Ashfield, B-17	490: Eye, B-24
388: Knettishall, B-17	491: Metfield, B-24
389: Hethel, B-24	492: North Pickenham, B-24
390: Framlingham, B-17	493: Debach, B-24

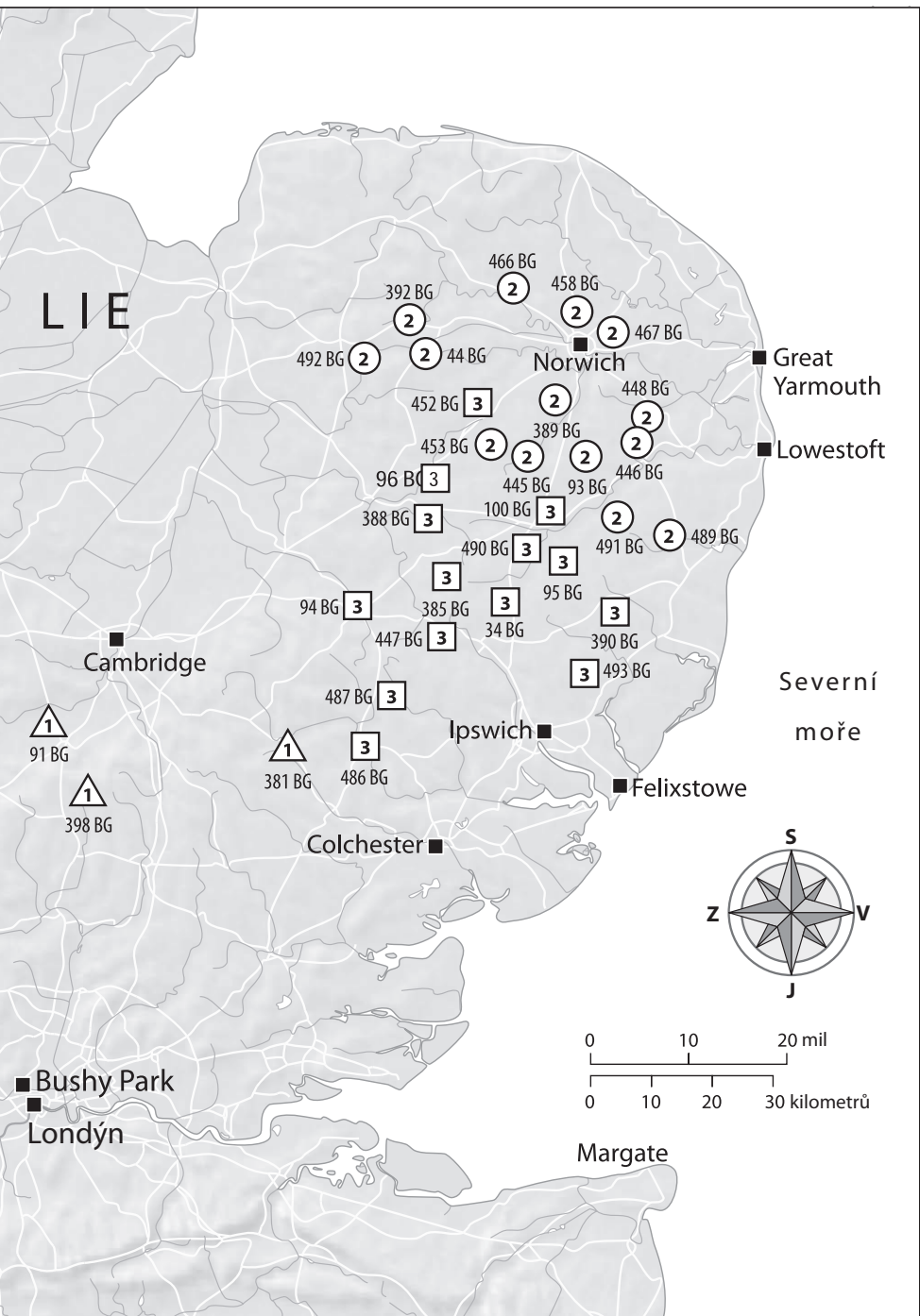
Štáby:

Bushy Park: štáb amerických strategických leteckých sil v Evropě (United States Strategic Air Forces in Europe – USSTAF). Krycí název: Widewing.

High Wycombe: štáb 8. letecké armády. Krycí název: Pinetree.

Bushey Hall: štáb stíhacího velitelství 8. letecké armády.

Krvavá stovka

„Osmá letecká armáda byla jednou z nejvýznamnějších vojenských sil v dějinách války. Měla nejlepší vybavení a nejlepší muže, z nichž téměř všichni byli američtí civilisté vycvičení a odhodlaní k boji za svou vlast a za svobodu, která byla podle nich v ohrožení. To je specifikem druhé světové války.“

Andy Rooney, My war

Londýn, 9. října 1943

Soukromá válka majora Johna Egana začala při snídani v jednom londýnském hotelu. Egan měl dvoudenní volno a tak opustil Thorpe Abbots, americkou bombardovací základnu pojmenovanou po nedaleké vesnici, jež byla vzdálená sto padesát kilometrů od Londýna. Oficiální název zněl „Station 139“ a bylo v ní 3 500 letců a příslušníků podpůrného personálu. Základna byla postavena na pozemcích šlechtice sira Ruperta Manna, které obdělávali pachtýři žijící ve zchátralých kamenných příbytcích, které byly vytápěny otevřenými ohništi. Nad jejich hlavami letci vyráželi do boje.

Thorpe Abbots leží v regionu Východní Anglie, což je oblast s bohatými dějinami, prastarými usedlostmi, meandrujícími řekami a bažinami. Rozprostírá se na sever od Cambridge po památné město Norwich a směrem na východ až ke Great Yarmouthu, průmyslovému městu u Severního moře. Odvodňovací kanály, dřevěné větrné mlýny a mokřiny v této

nížinné části Anglie připomínají Nizozemí, které leží na protějším břehu Severního moře.

Tento poloostrov se za války stal tomahavkem namířeným na nepřítele. A na jeho odvodněných polích vznikly základny, z nichž byly prováděny údery do srdce německé říše. Tento zaostalý kraj, který byl svým rytmem a charakterem snad celé století za Londýnem, válka proměnila v jedno z největších bojišť světa, ve frontu, která v dějinách neměla obdoby.

Ve frontu vzdušnou. Z nových základen ve Východní Anglii byla zahájena nová forma války, jež v dějinách neměla precedens a která již nikdy neměla být opakována. Technologie nutná k vytvoření bombardéru schopného létat na velké vzdálenosti byla vyvinuta až na počátku 40. let a brzy byla překonána proudovými letadly, raketovými střelami a jadernými bombami. V řídkém mrazivém vzduchu nad severozápadní Evropou letci krváceli a umírali v prostředí, které do té doby žádný voják nepoznal. Tato vzdušná válka neprobíhala ve čtyřech kilometrech jako za první světové války, ale jednou či dvakrát tak vysoko, poblíž stratosféry, kde přírodní živly byly ještě nebezpečnější než nepřítel. Na tomto modrém bojišti chlad zabíjel, vzduch se nedal dýchat a slunce pomáhalo německým stíhačkám a protivzdušné obraně. Tento nekonečný, neznámý vražedný prostor dodával mukám války novou dimenzi a způsoboval mnoho emočních a tělesných problémů, které bojující muži zažívali vůbec poprvé v dějinách.

Pro většinu z nich bylo létání stejně neznámé jako boj. Tisíce amerických letců před vstupem do ozbrojených sil nikdy v letadle nebyly a vystřelily tak nanejvýš na veverku. Nový typ války vedl k rozvoji nového medicínského oboru – leteckého lékařství. Psychiatři a chirurgové pracovali v nemocnicích a klinikách nedaleko bombardovacích základen, kam byli posíláni letci, když jim omrzly tváře a prsty nebo když je trápila traumata a hrůza.

Bombardovací válka byla přerušovaným bojem. Dlouhá období nečinnosti a nudy střídaly krátké, hektické chvíle hněvu a strachu a poté se muži

vrátili ze vzdušných bojů do čistých postelí, k teplému jídlu a anglickým dívkám, které je obdivovaly. V této neuvěřitelné válce mohl devatenáctiletý či dvacetiletý kluk v jedenáct dopoledne bojovat o život nad Berlínem a v devět večer být v londýnském hotelu na rande svých snů. Někteří pěšáci letcům pohodlí záviděli, ale na to odpověděla postava z jednoho románu: „Kolik pěšáků by šlo na frontu, kdyby dostali letadlo s plnými palivovými nádržemi?“ Letecká válka byla prodána americké veřejnosti jako rychlejší a rozhodnější způsob boje než pomalá dřina na zemi, ale ve skutečnosti se i ona stala pomalou, brutální opotřebovovací bitvou.

John Egan byl velitel letky létajících pevností B-17, jedněch z nejobávanějších vraždících strojů té doby. Byl to specialista na bombardování a jeho zaměstnáním bylo ničení. A tak jako většina ostatních letců dělal svou práci bez sebemenších výčitek svědomí. Byl přesvědčen, že bojuje za šlechetnou věc. Zabíjel také proto, aby sám nebyl zabit.

Egan již strávil pět měsíců v boji, na nejnebezpečnějším leteckém bojišti války – přezdívali ho „První liga“*, a toto byla jeho první prodloužená dovolená od chvíle, kdy byl nasazen v boji. Nepřinesla mu však žádný oddych. Té noci německá Luftwaffe bombardovala město a poblíž jeho hotelu hořelo. To bylo poprvé, kdy zažil bombardování z opačného pohledu. Kvůli ječícím sirénám a otřesům po výbuších nedokázal usnout.

Egan byl přiřazen k 8. velitelství bombardovacího letectva, což bylo velitelství bombardovacích sil zformované na letecké základně v Savannahu v Georgii měsíc po Pearl Harboru. Účelem bombardovacího letectva bylo udeřit na samotné Německo. Přestože počátky byly skrovné, rychle se stalo jednou z nejmocnějších úderných sil dějin. Egan dorazil do Anglie na jaře roku 1943, rok poté, kdy první muži a stroje z 8. velitelství bombardovacího letectva začali působit na základnách, jež jim předalo britské letectvo, které bombardovalo německá města od roku 1940. Každá očíslovaná bombardovací skupina – ta jeho byla 100. – byla vytvořena ze

* V originále Big Leagues, pozn. překl.

čtyř letek s osmi až dvanácti čtyřmotorovými bombardéry zvanými „heavies“ a měla svou vlastní leteckou základnu buďto ve Východní Anglii, nebo u města Bedford v kraji Midlands na sever od Londýna.

V roce 1943 byly k 8. velitelství přiřčeny čtyři bombardovací skupiny vybavené dvoumotorovými stroji B-26 Marauder, jež byly primárně určeny pro bombardování ze středních a nižších výšek. Jejich výsledky byly smíšené. V říjnu tohoto roku byly tyto malé jednotky s Maraudery přesunuty k jinému velitelství v Británii, k 9. velitelství bombardovacího letectva, které bylo vytvořeno za účelem letecké podpory při invazi v Evropě. Od této chvíle až do konce války mělo 8. velitelství buďto létající pevnosti nebo B-24 Liberator, což byly jediné americké bombardéry dlouhého doletu zkonstruované pro bombardování z velkých výšek. 8. bombardovací velitelství si však zachovalo vlastní velitelství stíhacích sil, jehož stroje měly doprovázet bombardéry při akcích nad severní Evropou. Piloti létali s jednomotorovými stíhačkami P-47 Thunderbolt a dvoumotorovými P-38 Lightning a operovali z letišť umístěných poblíž bombardovacích základen.

Když 100. bombardovací skupina vyrazila do boje, byla obvykle doprovázena dalšími dvěma bombardovacími skupinami z nedalekých základen, 390. a 95., a tyto tři skupiny tvořily 13. bojové křídlo. Bojové křídlo bylo malou částí formace stovek bombardérů a stíhaček, jež otřásaly zemí pod anglickými vesničkami, kteří ze svých domků pozorovali, jak Američané letí „dát co pro to Hunům“.*

„Nikdo... se při pohledu na letecké formace vylétající z letišť ve Východní Anglii nemohl ubránit vzrušení,“ napsal historik John Keegan, který vyrůstal ve válečné Anglii. „Letka za letkou stoupaly k nebi, kde se formovaly do skupin a křídel, a pak odlétaly na jihovýchod, ke svým cílům za mořem. Za šesti sty třpytícími se a blikajícími křídly

* Hunové bylo opovržlivé označení Němců ve Velké Británii za první a druhé světové války.

zůstávaly na obloze Anglie bílé kondenzační stopy. Každé z těchto misí se zúčastnily tři tisíce elitních amerických letců, deset na každé „lodi“, přičemž každá „lod“ měla svou charakteristickou přezdívku, často založenou na názvu nějaké písně, např. *My Prayer*, nebo na větě z nějakého filmu, třeba „Já jsem Tondelayo“.

Při zpátečním letu „jsme naladili BBC a poslouchali všechny možné sentimentální skladby“, vzpomíná druhý pilot Bernard R. Jacobs z Napy v Kalifornii. Při letu nad věčně zeleným anglickým venkovem to Jacobsovi připadalo divné, že tak bukolická krajina je nástupištěm naprosto nepředstavitelného masakrování a ničení, jaké svět dosud nezažil.

Ačkoli prezident Franklin D. Roosevelt předtím ukončil možnost dobrovolně se přihlásit do ozbrojených sil, 8. velitelství bylo stále elitní jednotkou sestavenou takřka výhradně z dobrovolníků, mužů, kteří se přihlásili předtím, než dostali povolávací rozkaz, nebo kteří byli odchyceni verbíři leteckých sil poté, jakmile je povolaly pozemní síly, které je však ještě nestihly přiřadit k žádné jednotce. Posádky bombardérů z 8. velitelství byly složeny z mužů ze všech částí Ameriky, ze všech společenských vrstev. Byli to historikové z Harvardu a horníci ze Západní Virginie, právníci z Wall Streetu a kovbojové z Oklahomy, idoly z Hollywoodu a hvězdy amerického fotbalu. Patřil k nim herec Jimmy Stewart i „král Hollywoodu“ Clark Gable. Oba sloužili po boku mužů a mladíků, kteří umývali okna na Manhattanu nebo nakládali uhlí v Pensylvánii – Poláků a Italů, Švédů a Němců, Řeků a Litevců, indiánů a Hispánců –, ale nikoli Afroameričanů, protože oficiální politika 8. velitelství znemožňovala černochům létat v bojových jednotkách. V klaustrofobických podmínkách těžkých bombardérů, v ohni boje, se katolíci a židé, Angličané a Irové stávali bratry spojenými touhou nezemřít. V bombardovací válce schopnost přežít a odvrátit strach závisela jak na vlastnostech posádky, tak na osobnosti jednotlivce. „Možná že nikdy v dějinách,“ napsal Starr Smith, někdejší zpravodajský důstojník 8. velitelství, „neexistoval za války takový vztah mezi bojujícími muži jako mezi příslušníky posádek bombardérů.“

Jednotky 8. velitelství dorazily do Anglie v době, kdy nepřítel – Německo, Itálie, Japonsko a jejich spojenci – dosahoval největších úspěchů. Britské, francouzské a nizozemské kolonie na Dálném východě a v Tichém oceánu a Američany okupované Filipíny právě dobyli Japonci. V květnu 1942, když generál Carl A. „Tooey“ Spaatz dorazil do Londýna, aby převzal velení nad americkými vzdušnými operacemi v Evropě, Japonsko kontrolovalo obrovské impérium. Stíhači britského letectva sice rok předtím zvítězili v bitvě o Británii a Anglie odolala německému útoku, který byl vůbec první dlouhodobou bombardovací kampaní války, ale od evakuace britských pozemních sil z Dunkerque v květnu 1940 a následné porážky Francie bylo Německo nezpochybnitelným pánem západní Evropy. Na jaře 1942 byla Velká Británie jediným demokratickým státem, který ještě bojoval s nacisty. Vystavala otázka: Jak zaútočit na nepřítele?

„Nemáme pozemní síly, které by mohly porazit německá vojska,“ prohlásil premiér Winston Churchill. „Ale je něco, co je může srazit na kolena... a tím je naprosto ničující, drtivý útok těžkých bombardérů na samotné Německo.“ Na počátku roku 1940 britské letectvo poprvé zaútočilo na průmyslové cíle v Porýní a Porúří, což byla centra německých materiálních kapacit. První útoky byly provedeny přes den, ale po děsivých ztrátách byla RAF nucena přejít na noční bombardování a změnit cíle. Jelikož továrny nebylo možné vidět, natož zasáhnout, za bezměsíčných nocí Britové začali bombardovat města – letci tomu logicky říkali „drcení měst“. Záměrem bylo vyvolat ničující požáry, které zabijí tisíce lidí a podlomí morálku německých civilistů. Bombardování bylo neuvěřitelně nepřesné a ztráty posádek vysoké. Ale zabíjení Němců bylo pro Brity pomstou za bombardování Londýna a Coventry a zlepšovalo jejich morálku. Anglie neměla jiný prostředek, jak udeřit na Německo. A dokud spojenecké armády v posledních měsících války nevstoupily na německou půdu, bylo strategické bombardování jediným způsobem, jak přenést boj do samotného Německa.

Vládcové nebes

Síly 8. velitelství byly vyslány do Anglie, aby se připojily k této stále intenzivnější bombardovací kampani, která se stala nejdelší bitvou války. Do boje vstoupily v srpnu 1942, kdy měly podpořit britské úsilí, ale s jiným plánem a účelem. Klíčem k němu byl tzv. Nordenův zaměřovač, který vyvinuli vědci z amerického námořnictva na počátku 30. let. Piloti jako Johnny Egan zaměřovač testovali na azurovém nebi amerického Západu a jejich bomby dopadaly na cíle s neuvěřitelnou přesností. Někteří tvrdili, že z výšky sedmi kilometrů by trefili sud od okurek. Díky Nordenovu zaměřovači mohlo být bombardování z velkých výšek efektivnější a humánnější, jak prohlašovali velitelé letectva. Města nyní mohla být zasahována s chirurgickou přesností, muniční sklady mohly být ničeny s minimálními ztrátami na životech a majetku civilistů.

8. velitelství mělo toto přesné bombardování vyzkoušet v praxi. Teoretické vzdušné války tvrdili, že se smrtícími stroji, jako byly létající pevnosti a obdobně impozantní letouny B-24 Liberator, lze ve válce zvítězit, aniž by došlo k masakrům na zemi jako za první světové války, a bez velkých ztrát na životech mezi letci. Tato v praxi neodzkoušená idea byla přitažlivá pro americkou veřejnost, jež se obávala dlouhé války, ale nevěděla, že v boji bývá teorie zpochybněna.

Generál Ira C. Eaker, někdejší stíhač, kterého Carl Spaatz vybral do čela bombardovacích operací 8. velitelství, byl pevně přesvědčen o tom, že denní strategické bombardování lze provádět pouze s bombardéry, bez stíhaček, které by je chránily. Eaker věřil, že poletí-li bombardéry v sevrěných formacích – v „bojových boxech“ –, budou mít dost palebné síly na to, aby se probojovaly k cílům.

Johnn Egan věřil ve strategické bombardování, ale nevěřil tomuto tvrzení. Vstoupil do boje, když Ira Eaker začal své bombardéry nad Německo posílat bez stíhacích eskort, protože v té době neexistoval jednomotorový stíhací letoun, který by dokázal letět s bombardéry až nad jejich cíle a zpátky. Do léta roku 1943 Johnny Egan přišel o spoustu přátel, které zabila Luftwaffe.

Posádku těžkého bombardéru 8. velitelství tvořilo 10 mužů. Pilot a druhý pilot seděli v kokpitu. Navigátor a bombometčík byli přímo pod nimi v předních střeleckých věžích z plexiskla. Bezprostředně za pilotem byl letový technik, který měl také roli horního střelce. Dále v oddělené kabině byl radista, který též obsluhoval kulomet. Uprostřed stroje byli dva boční střelci a spodní střelec, který seděl v otáčivé kabině z plexiskla, jež byla na spodní straně trupu. Vzadu, v izolované kabině, seděl na zvětšeném sedadle z jízdního kola zadní střelec. Všechny pozice byly zranitelné, na obloze nebyly žádné zákopy. Spolu s osádkami německých a amerických ponorek a s piloty Luftwaffe, s nimiž se střetávali v boji, měli letci z britských a amerických bombardérů nejnebezpečnější stanoviště ze všech účastníků války. V říjnu 1943 mohla méně než ¼ členů posádek očekávat, že absolvuje všech 25 bojových akcí. Statistiky byly děsivé. Dvě třetiny mužů zahynuly v boji nebo byly zajaty nepřitelem a 17 % bylo buďto vážně zraněno, utrpělo psychické zhroucení, nebo zahynulo při leteckých haváriích nad Anglií. Pouze 14 % letců přidělených k bombardovací skupině majora Egana, která dorazila do Anglie v květnu 1943, se dočkalo pětadvacáté mise. Na konci války mělo 8. velitelství více mrtvých – 26 tisíc – než celá americká námořní pěchota. 77 % Američanů, kteří před invazí v Normandii létali nad Německem, skončilo v kolonce „ztráty“.

Jako velitel 418. letky 100. bombardovací skupiny létal Johnny Egan se svými muži při všech nebezpečných akcích. Když se jeho chlapci dostali do úzkých, chtěl se tam dostat také. „Každý, kdo létá při bojových operacích, je šílený,“ sdělil Egan seržantu Saulu Levittovi, radistovi Eganovy letky, který byl později zraněn při havárii na letišti, a tak ho přidělili k armádnímu časopisu Yank. „A tak,“ řekl Levitt, „byl nadále šílený a létal při bojových operacích. A všechno to byly nebezpečné operace.“

Když se jeho „chlapecí“, jak jim Egan říkal, zřítili v hořících strojích, psal vdovám a matkám. „Nebyly to žádné úřední dopisy,“ vzpomíná Levitt. „Usmyslel si, že jim bude psát zdlouhavé texty, aby dal najevo